

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/6971,Eshumacja-strz-Jozefa-Buczka-ps-Przerwa.html>
18.03.2026, 05:31

Eshumacja strz. Józefa Buczka ps. „Przerwa”

01.09.2011

1 września o godz. 6.30, w 72. rocznicę wybuchu II wojny światowej, na cmentarzu parafialnym w Skarżysku-Zachodnim miało miejsce niecodzienne wydarzenie. W gronie najbliższych członków rodziny ekshumowano doczesne szczątki strz. Józefa Buczka ps. „Przerwa”.

W skromnej uroczystości asystowali przedstawiciele Instytutu Pamięci Narodowej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Urzędu Miasta Skarżyska-Kamiennej, a także członkowie Stowarzyszenia Pamięci Świętokrzyskich Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury”-„Nurt”. Prochy poległego spoczęły na Cmentarzu Partyzanckim Żołnierzy Armii Krajowej w lesie za Skarżyskiem-Pogorzałem. Ostatnią drogę na leśną nekropolię uświetnili kombatanci ze sztandarami Podobodu AK i Inspektoratu AK Skarżysko-Kamienna oraz Samodzielnej Kieleckiej Brygady WiN.

Józef Buczek

Urodził się 11 lutego 1925 r. w Majdowie w rodzinie Antoniego i Rozalii. W latach 1932-1938 uczył się w Szkole Powszechnej w Majdowie. W roku szkolnym 1938/1939 ukończył VII klasę w Szkole Powszechnej w Bliżynie. Dalszą naukę przerwał wybuch II wojny światowej. Józef pozostał przy rodzicach. By zarobić na życie, podjął pracę w skarżyskim Zakładzie Energetycznym Okręgu Radomsko-Kieleckiego (ZEORK) jako pracownik fizyczny.

Od późnej jesieni 1939 r. razem z ojcem (ps. „Bez”) oraz braćmi (Jan ps. „Junior” i Mieczysław ps. „Zaufany”) należał do konspiracji. Przyjął pseudonim „Przerwa”. Mieszkańcy Majdowa współpracowali przede wszystkim z Placówką AK Milica dowodzoną przez Stefana Bilskiego „Buczyńskiego”.

W połowie 1943 r. Józef Buczek w miejscu pracy został zdekonspirowany jako członek podziemia. Zmuszony był do ukrycia się. Wydarzenie to zbiegło się z lipcową obławą na Zgrupowania Partyzanckie AK „Ponury”, obozujące wówczas na Wykusie. Żołnierze dowodzeni przez por. cc. Jana Piwnika, wymykając się niemieckiej obławie, kluczyli przez lasy starachowickie i ilżeckie. 300-osobowe zgrupowanie od północy ominęło Skarżysko-Kamienną, by zaszyć się w lasach niekłańsko-bliżyńskich w rejonie Majdowa i Rędocina.

Tu 28 lipca 1943 r. Józef Buczek „Przerwa” ze starszym bratem Janem „Juniorem” zameldowali swoją chęć dołączenia do partyzantki. „Junior” otrzymał od „Ponurego” do wykonania zadanie, w związku z którym powrócił do Majdowa. W oddziałach pozostał zaś 18-letni „Przerwa”. Przydzielono go do plutonu chor. Tomasza Wagi „Szorta” w III Zgrupowaniu ppor. Stanisława Pałaca „Mariańskiego”.

Niedługo potem oddziały „Ponurego” wyruszyły w dalszą drogę w kierunku lasów osieczyńskich na zachód od Suchedniowa. Po zatoczeniu koła partyzanci zdołali wymknąć się niemieckiej obławie i powrócili do zniszczonego obozu na Wykusie. Tam kilkanaście dni później zakończyła się krótka przygoda „Przerwy” z leśnym oddziałem Armii Krajowej.

Okoliczności i data jego śmierci nie są w pełni wyjaśnione. Jedyne opis tego zdarzenia znaleźć można w Dzienniku z Wykusu autorstwa Teofila Obary ps. „Teoś”. Według Obary, 9 sierpnia 1943 r. „przed samym wymarszem [z Wykusu - przyp. MJ] zdarzył się nieszczęśliwy wypadek. Oto pewien strzelec z oddziału chor. »Szorta« manipulując koło »siódemki« [pistoletu - przyp. MJ] przestrzelił sobie żołądek”. Operację zszycia trzewi przeprowadził w Siekiernie lekarz Zgrupowań por. Kazimierz Łotkowski „Zan”. Pomimo dobrze przeprowadzonego zabiegu, pomiędzy 12 a 16 sierpnia 1943 r. [1]. „Przerwa” znaleziony został martwy. Jak wspominał dalej Obara, „do dnia operowany wstał i chodził po lesie zjadając jeżyny. Doktor zrozumiał przyczynę śmierci. Przystępując do sekcji zwłok powiedział nam, że szwy są poprzerywane” [2]. Jeszcze tego dnia odbył się partyzancki pogrzeb. Strz. Józef Buczek pochowany został w mogile na Wykusie.

Po zakończeniu wojny, 12 listopada 1945 r. zwłoki „Przerwy” na wniosek rodziny zostały ekshumowane z grobu na Wykusie i przeniesione na cmentarz przy parafii Najświętszego Serca Jezusowego w Skarżysku-Zachodnim, gdzie spoczywały aż do teraz.

Po 1990 r. m.in. z inicjatywy Edwarda Paszkiela ps. „Pozew” (również podkomendnego „Ponurego”) uporządkowano i odnowiono Cmentarz Partyzancki Żołnierzy AK w Skarżysku-Pogorzałem. Podczas tych prac doszło do pomyłki. Naniesiono błędne informacje na jednym z epitafiów. Spoczywający tam Władysław Buczek został mylnie zidentyfikowany jako „Przerwa”. Faktycznie nosił pseudonim „Sosna” i pochodził z Łazów. Został aresztowany przez Niemców i rozstrzelany 19 grudnia 1943 r. w Młodzawach. Po wojnie rodzina ekshumowała zwłoki Władysława Buczka i pochowała je na cmentarzu partyzanckim.

Niewątpliwie podobieństwo danych osobowych spowodowało pomyłkę, powielaną przez następne lata. Dopiero na wniosek brata „Przerwy” – Jana Buczka podjęto działania mające na celu ustalenie faktów. Kwerenda w materiałach byłej Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich, znajdujących się w archiwum Delegatury IPN w Kielcach, pozwoliła na rozwianie wątpliwości. Dzięki wsparciu Urzędu Miasta w Skarżysku-Kamiennej strz. Józef Buczek „Przerwa” spoczął wśród towarzyszy broni na partyzanckim cmentarzu.

Marek Jedynak
Delegatura IPN Kielce

Przypisy:

- [1] Podawane są różne daty śmierci „Przerwy”. Por. C. Chlebowski, *Pozdrowcie Góry Świętokrzyskie*, Warszawa 1988, s. 506; Teofil Obara „Teoś”, *Dziennik z Wykusu*, Kielce 1989, s. 25; M. Świdorski, *Wśród lasów, wertepów*, Bodzentyn 2010, s. 124.
[2] Teofil Obara „Teoś”, *Dziennik z Wykusu*, Kielce 1989, s. 23-25.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

